

Recensie: Peter Vermeulen

Rob van Spanje: 'Van werkloos tot depressief' Een zoektocht naar een nieuwe toekomst Uitgeverij Free Musketeers, Zoetermeer 2011, ISBN: 9789048417155 (Depressie/1) Zie ook www.freemusketeers.nl

Soort boek/ziekte/stijl: In 'Van werkloos tot depressief' beschrijft Rob van Spanje een reeks ingrijpende veranderingen in zijn bestaan. Het verloop van zijn loopbaan, het voortijdige einde ervan en wat allemaal voorafging aan de uiteindelijke diagnose: depressief.

Over de schrijver: Rob van Spanje (1952) studeerde een aantal jaren Nederlands recht in Groningen en is vervolgens ruim 25 jaar actief in het P&O werk bij diverse overheidsbedrijven. Hij wilde wat anders en wordt arbeidsdeskundige bij UWV, maar loopt in die functie volledig vast en belandt via WW en Ziektewet uiteindelijk in deWIA. Rob is getrouwd, heeft twee kinderen en woont in Hulsberg. Zijn ervaringen van de laatste tien jaar zet hij in dit boek op een rij.

Korte beschrijving: Rob is na zijn studie Nederlands recht als personeelsfunctionaris terecht gekomen bij ABP. Het personeelswerk bevalt hem, maar hij eist ook vrij veel van zichzelf, is een pietje precies en kan moeilijk nee zeggen. Bij een grootscheepse reorganisatie in '86 wordt hij projectleider, maar neemt echter ook steeds meer werk mee naar huis. Na de reorganisatie heeft de leiding voor hem een beleidsfunctie in gedachten. Als hem dat teveel wordt en hij overspannen raakt, gaat hij bij datzelfde ABP aan de slag binnen een meer operationele functie in het personeelswerk.

Als een oud-collega hem vraagt bij de Algemene Inspectiedienst een lopende reorganisatie te begeleiden, aanvaardt hij de uitdaging. Bij deze organisatie komt hij ook in vaste dienst, maar hij wordt gevelde door een verziekte sfeer. Een tijdelijk contract bij de gemeente Maastricht wordt ook geen succes en hij besluit het roer om te gooien en wordt arbeidsdeskundige bij USZO/UWV. Na een stoomcursus is er bij zijn werkgever nauwelijks sprake van enige begeleiding; iedereen is voortdurend druk met niks en er ontbreekt elke vorm van idealisme. Als het mis gaat wordt hem hulp geboden bij het zoeken naar een ander soort baan via outplacement. Het loopt echter op niets uit, hij meldt zich bij het UWV (als uitkeringsinstantie) en er volgt een juridische strijd om een WW-uitkering en een eventuele vervolguutkering. Het geheel begeleid door medewerkers die slecht op de hoogte zijn en onduidelijke formuleren. Een plotselinge val na duizeligheid doet hem in de ziekte wet belanden en langzamerhand kantelt het verhaal en legt de auteur meer accent op zijn geestelijke gezondheid. De reïntegratietrajecten van het UWV zijn geen succes; zijn gepieker en daaruit voortkomende slapeloosheid zitten hem dwars.

Nadat hij al een aantal jaren uit het arbeidsproces is, gaat hij als vrijwillig werken bij de politie. Het dwingende ritme van een werkdag valt hem zwaar. Ondertussen besluit zijn huisarts tot nader onderzoek van zijn klachten en omdat er fysiek niets wordt ontdekt wordt hij uiteindelijk depressief verklaard. Een soort epileptische aanval doet hem in het ziekenhuis belanden en ondertussen is Rob een patiënt met medicatie ter ondersteuning van zijn lichamelijk en geestelijk herstel. Na een psychologische analyse via het UWV komt hij in aanmerking voor een WIA uitkering voor langdurig zieken.

In de bijlagen worden bronnen vermeld, is een literatuurlijst opgenomen en wordt uitleg gegeven van diverse begrippen die in het verhaal opduiken.

Wat viel op: Het boek heeft een duidelijke, bijna rapportachtige structuur waarbinnen Rob zijn verhaal vertelt. Het is beslist niet onpersoonlijk geschreven, want op talloze momenten is hij bewonderenswaardig open. Van Rob krijg je sterk de indruk dat hij slecht kon omgaan met zijn gevoelige natuur en zijn grenzen niet kon aangeven. Helaas veranderen werkomstandigheden zelden, maar wordt het individu gedwongen zich aan te passen. Rob is beslist niet de enige die dit overkomt en om die reden is het boek behalve illustratief ook heel herkenbaar. Eenmaal in handen gevallen van deskundigen wordt een werknemer snel gestigmatiseerd, slecht begeleid en van kastje naar de muur gestuurd. Hij beschrijft een reeks pijnlijke en ontmoedigende ervaringen waarin zo'n beetje iedereen zich verschuilt achter mooie, maar vooral nietszeggende woorden. Onder al die zogenaamde deskundigen en hulpverleners die hij tijdens het traject richting WIA tegenkomt loopt een hoop onbenul rond. Teleurstellend is het om te lezen dat de zogenaamde re-integratiebureaus een hoop geld opstrijken zonder een bevredigend resultaat. Daaruit blijkt maar weer eens hoe groot de discrepantie tussen politiek en praktijk nog steeds is.

En zo lezen we hoe een ervaren man als Rob niet langer op zijn eigen kwaliteiten vertrouwt, aan zichzelf en zijn mogelijkheden gaat twijfelen en uiteindelijk buiten spel wordt gezet. In veel gevallen is dat misschien maar het beste, maar hoe vind je je eigenwaarde terug en op welke manier geef je nog inhoud aan je leven zonder teleurgesteld thuis te zitten? Daar zouden nog heel wat boeken over geschreven kunnen worden en wellicht komt Rob daar zelf nog eens aan toe.

Citaten: Pag. 14. 'Ik realiseer me nu eigenlijk pas echt, dat ik in de achterliggende jaren toch wel wat verdomd heftige opdoanders heb meegemaakt, al dan niet met allerlei lichamelijke bijwerkingen en ongemakken. Een constatering die anderzijds zeker bijdraagt aan het heel geleidelijk aan accepteren van de situatie zoals die is. Eindelijk, na zoveel jaren; het heeft lang geduurd. Waarom had dat niet eerder gekund?'

Pag. 136. 'Op een gegeven moment ben ik toe aan een kopje koffie; dat zeg ik dus ook tegen hem. Ik heb al die tijd, minstens een half uur lang, alleen maar uit de losse pols zitten vertellen. Voordat we richting koffieautomaat lopen, schrijft hij nog één opmerking op en trekt daar een cirkel omheen. Hij draait zijn schrijfblok om en laat mij die laatste opmerking zien: 'Wat een potentie!'.

Recensies: Christien Romp (Schrijverspunt): 'De auteur schreef dit ruim 200 pagina's tellende boek in minder dan zes weken. Het geeft een inkijkje in de persoonlijke belevingswereld van de auteur. Tips of handleidingen ontbreken; het is uitsluitend een ervaringsverhaal. De inhoud zal voor mensen die in een vergelijkbare situatie hebben gezeten of nog zitten zeker herkenbaar zijn. En ik ben met de auteur van mening dat dit boek niet in de boekenkast van bepaalde hulpverleners zou mogen ontbreken.'

Marjo Brouns (Bol.com): 'Rob schrijft dit autobiografisch boek over de periode nadat hij werkloos werd. En doet dit vooral openhartig. Hij laat zien hoe heftig zo'n situatie kan zijn en geeft je het gevoel dat dit gewoon iedereen kan overkomen. Dat het een complexe situatie is voor hem en zijn gezin blijkt duidelijk uit zijn boek. Door zijn openheid kan de lezer leren van de valkuilen die er dan kunnen zijn. Goed om dit kijkje "achter de schermen" te krijgen. Betekent voor mij ook dat er een te groot taboe ligt op werkloos zijn. Ook dit zouden we als leerpunt uit het boek kunnen halen.'

Links: <http://robvanspanje.tumblr.com/>